

Institutt for psykologi

Eksamensoppgave i PSY1016/PSYPRO4116 – personlighetspsykologi I

Faglig kontakt under eksamen: Eva Langvik

Tlf.: 73 59 19 60

Eksamensdato: 14. desember 2017

Eksamenstid (fra-til): 09:00-13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: Ingen

Målform/språk: Bokmål

Antall sider (uten forside): 1

Antall sider vedlegg: 0

Informasjon om trykking av eksamensoppgave

Originalen er:

1-sidig   **2-sidig**

sort/hvit   **farger**

skal ha flervalgskjema

Kontrollert av:

_____
Dato

_____
Sign

Oppgave 1: Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet. Hvilke utfordringer er knyttet til studier av kjønnsforskjeller?

Oppgave 2: Gjør rede for Grays teori om sensitivitet til belønning og straff og hvordan denne kan sees i sammenheng med Eysencks personlighetsteori.

Oppgave 3: Diskuter sammenhengen mellom nevrotisisme og helse

Oppgave 4: Gjør rede for Freud's teori om personlighetsutvikling

Oppgave 5: Gjør rede for dimensjonen morningness-eveningness

Oppgave 6: Diskuter bidraget fra den kognitive tilnærmingen til å forstå personlighet

Generell informasjon til sensorene og sensorveiledning

Alle oppgavene skal besvares, men en ubesvart oppgave gir ikke automatisk stryk. Det er totalvurderingen av besvarelsen som er avgjørende, og meget gode besvarelser på noen av oppgavene kan trekke opp.

Det er naturlig, gitt oppgavene, at studentene bruker mer tid/plass på å besvare noen av oppgavene enn andre. Men alle oppgavene teller like mye.

Oppgave 1: Gjør rede for ulike teorier om kjønnsforskjeller i personlighet. Hvilke utfordringer er knyttet til studier av kjønnsforskjeller?

Kjønnsforskjeller omtales i flere kapitler, men her bør fokuset ligge på kap 17(16 i gammel bok). Teoriene som gjennomgås er Sosialiseringsteori(sosial læringsteori), Hormon-teorier(x:testosteron) og Evolusjonspsykologisk teori. Boken skisserer også et integrert perspektiv. Fra slide (NB- ikke ventet at alt herfra skal med): Hva er problemet med å studere kjønnsforskjeller?

- Reflekterer egentlig bare kjønnsstereotypier og ikke objektive beskrivelser av virkeligheten
- Strider mot de "egalitære idealene" og visse politiske agendaer
- Feiltolkning av små og marginale forskjeller der kjønnslikhet og variasjon INNAD i kjønnene er mer typisk enn gjennomsnittlige forskjeller mellom kjønnene
- Historiske milepæler: Maccoby & Jacklyn (1974) "The psychology of sex differences"; 1992 krav om inkludering av begge kjønn ved søkning av midler til forskningsprosjekter. Sosialisering og Sosial rolleteori (Bandura, 1977; Eagly & Wood, 1999)
- Modellæring og vikarierende forsterkning
- "Kjønnnet" leking og grensesetting (Lytton & Romney, 1991)
- Restriksjoner på seksuell utfoldelse
- Organisering av samfunnet gir kvinner og menn ulike roller. Rollene følger av fysiske forskjeller mellom kjønnene og omsorg for avkom.
- Krysskulturelle empiriske funn (Schmitt, 2008) i kjønnsforskjeller i personlighetstrekk. Hormonelle teorier

- Testosteron, organiseringen/maskuliniseringen av hjernen og preferanse for leker.
- Fritt (sirkulerende) testosteron: knyttet til aggresjon, dominans og valg av karriære.
- Variasjoner over kvinners menstruasjonssyklus: seksuelt initiativ (motivasjon og fantasier) og partnerpreferanser
- Status og dominans i en flokk gir også økte nivåer av testosteron hos primater. Evolusjonspsykologisk teori
- Like og ulike adaptive problemer kvinner og menn har møtt på i EEA (i det miljøet som formet oss som mennesker)
- Pardannelse (mating) og reproduksjon
- Minimal foredreinvestering (Trivers, 1972)
- Seksuelle strategier (korttids- og langtids)
- Error management og cross-sex mind-reading

Oppgave 2: Gjør rede for Grays teori om sensitivitet til belønning og straff og hvordan denne kan sees i sammenheng med Eysencks personlighetsteori.

Jeff Gray lagde en teori om belønningssensitivitet basert på to hypotetiske hjernesystemer. Han kalte disse BAS og BIS.

BAS står for Behavioral Approach System og responderer på belønning. Her ønsker man å øke belønningen.

Mens BIS står for Behavioral Inhibition System og responderer på straff. Dette systemet er ansvarlig for angst. Etter Grays sin teori vil individer respondere ulikt på læring etter hvilket system man skårer høyt og lavt på.

Eysenck benyttet seg av Grays sin teori i sin egen biologiske trekkteori, da spesielt relatert til Ekstraversjon (E). Eysencks personlighetstaksonomi bestod av 3 supertrekk 1.) Ekstraversjon 2.) Nevrotisme og 3.) Psykotisme. For han var det viktig at trekkene viste arvbarehet og et fysiologisk grunnlag.

Eysenck utviklet teorien om ARAS – Ascending Reticular Activation System). Dette var et system i hjernestammen som regulerte graden av opphisselse/våkenhet. Ekstroverte ønsker å øke graden av våkenhet, mens introverte vil senke graden av våkenhet. Knyttet dette opp til Hebb's teori om optimal våkenhet. Hos introverte er de sensoriske portene mer åpne, mens hos ekstroverte er de mer lukket av. Hebb tenkte seg at alle prøvde å oppnå et optimalt nivå av våkenhet. Gjennom å redusere eller øke stimuli. Introverte og ekstroverte er like på baseline arousal, men forskjellen viser seg i stimuli responsen. Introverte reagerer kraftigere på stimuli, og er i så måte mer opphissbare enn ekstroverte.

Eysenck fant sitt fysiologisk grunnlag for E i ARAS som kan knyttes opp mot Grays BIS og BAS.

Oppgave 3: Diskuter sammenhengen mellom nevrotisme og helse

Her bør studentene forklare hva nevrotisme er, at det er en av de 5 store i Femfaktormodellen. Deretter er oppgaven ganske åpen. Studentene kan feks beskrive sammenhengen mellom nevrotisme og stress – hva stress er. Studentene kan også velge å beskrive en eller flere av modellene for sammenhengen mellom personlighet og stress/sykdom. Modellene er: Helseatferdsmodellen, transaksjonsmodellen, interaksjonsmodellen, predisposisjonsmodellen og sykdomsmodellen. Det er også

fint om studentene diskuterer hva som påvirker hva, men påpeker at i følge trekkteorien er personligheten ganske stabil så det er mer sannsynlig at nevrotisme påvirker helse enn motsatt. Studentene kan også velge å si noe om hvordan nevrotisme og helse kan måles i forskning.

Oppgave 4: Gjør rede for Freud's teori om personlighetsutvikling

Sentrale punkt: Psykisk energi motiverer all menneskelig aktivitet, sex og aggresjon grunnleggende instinkter. Personligheten beskrives i en topografisk modell bestående av Id, ego og superego som styrer instinktene og hvor underbevisstheten dominerer. Psykoanalytisk personlighetsteori beskriver hvordan mennesker håndterer sine seksuelle og aggressive instinkter. Ego er den delen som utøver kontroll/virkelighetsorientert. Id/superego forholder seg ikke til virkeligheten. Personlighetsutvikling i Freud's teori er knyttet til de psyko-seksuelle stadiene. Personligheten er formet etter at man har gått igjennom disse stadiene. Hve fase har sine konflikter, og hvordan disse løses fører til ulik personlighet. Psyko-seksuell stadieteori. Oral fase, anal fase, phallic fase, latency fase, og genital stage. En teori om både normal og abnormal P-utvikling. Fra boka « we are all born with a drive for sexual pleasure (the id) but that the constraints of civilized society limit the ways we can satisfy that drive. (..) all go through a series of (...) conflicts between our desire for pleasure and the demands (..). The nature of the conflicts and the stages (..) are universal, but the specific instances and outcomes are unique. Parts of our personalities are shaped at each stage by the particular way we resolve the conflict” Essensen I det over må være med i besvarelsen av denne oppgaven.

Oppgave 5: Gjør rede for dimensjonen morningness-eveningness

Morningness-eveningness måler preferanse for døgnlengde, noen kaller det et personlighetstrekk, andre ikke. M/E måler en dimensjon, og de fleste individer skårer på midten av dimensjonen. De som skårer høyt på morningness foretrekker et kortere døgn enn de som skårer høyt på eveningness. De som skårer høyt på morningness har høyere kroppstemperatur og aktivitetsnivå tidligere på døgnet, og har en tidligere dropp i kroppstemperatur på kvelden enn de som skårer høyt på eveningness, de liker også å stå opp tidligere og legge seg tidligere enn de som skårer høyt på eveningness. Pluss om studentene nevner eksperimenter med "free running", hvor individer oppholder seg i en bunker uten dagslys og får velge selv når de får sove. Også pluss om studentene nevner spørreskjemamål på M/E som feks Horne & Ostbergs skala eller Diurnal Scale, og om de sier noe om spørsmål som kan være med i slike spørreskjema, som feks spørsmål om når man foretrekker å stå opp. M/E kan også måles med kroppstemperatur. Også fint om de nevner noe om M/E og skiftarbeid. Dette er en ganske spesifikk oppgave og man kan forvente at studentene skriver kortere på en slik oppgave kontra de andre i settet.

Oppgave 6: Diskuter bidraget fra den kognitive tilnærmingen til å forstå personlighet

Dette er en ganske åpen oppgave, men sentralt er diskusjon om definisjon av personlighet. Kognitive teorier fokuserer på kognitive skjema og kognitive prosesser, og hvordan hva man tenker, tolker, husker, ønsker og forventer om verden avgjør hvordan man er som person. Studentene kan velge å fokusere på noen kognitive teorier mer enn andre feks hvordan persepsjon (eg. Fokus på detaljer eller ikke) er forskjellig mellom individer, individuelle forskjeller i sensitivitet, eller Kellys konstruktive teori som kort sagt går ut på at individer selv kan konstruere hvem de er gjennom egne tanker. Studentene kan trekke inn teorien om Locus of control, som omhandler om individer har indre eller ytre fokus for hva de mener styrer egne og ytre handlinger. En annen relevant teori er

Becks skjemateori som omhandler hvordan persepsjon, tolkning og attribusjon av mening om verden er viktig for å forme individets personlighet.